

D • N
13/11 1959

Kompromiss i rätt riktning

Det socialdemokratiska partiets atomvapenkommitté har avgivit ett betänkande som på ett nästan rörande sätt framställs som en kompromiss, ägnad att tillfredsställa alla riktningar. Det är naturligt att man framhäver kompromisskaraktären och att man anför uttalanden och reflexioner som är representativa för helt skilda åsikter; denna teknik har varit förutsättningen för ett enhälligt betänkande. Av allt att döma innebär kompromissen dock ett steg i rätt riktning. Den är snarare ägnad att tillfredsställa dem som anser svenska atomvapen behövligen motståndarna till anskaffande av sådana vapen, den innebär vidare ett klart ståndpunktstagande för ett starkt försvar och avvisar sålunda entydigt pacifismen.

Den fråga kommittén närmast haft att behandla är frågan om anslag till en atomforskning som är av betydelse även för en eventuell tillverkning av atomvapen. Det kan inte gärna bestridas att kommittén på denna punkt kommit till ett positivt resultat. Man förordar ytterligare anslag till forskning, och det sägs ifrån att denna forskning kommer att omfatta även frågor av betydelse för atomvapenproduktionen. Detta förhållande döls i viss mån därav att den ökade forskning som förordas närmast säges gälla sk skyddsforskning, dvs sådan forskning som skall ligga till grund för effektiva skyddsåtgärder mot atombombning. Men kommittén framhåller att sådan forskning "ger kunskaper av betydelse för tillverkning av atomvapen", att det "knappast är möjligt att dra upp en skarp gräns mellan å ena sidan skyddsforskning och å andra sidan forskning med sikte på konstruktion av atomvapen" samt att "om regering och riksdag skulle önska fatta beslut om en konstruktionsforskning torde ett sådant beslut inte behöva fattas förrän tidigast 1963". Dessa uttalanden måste tolkas så att man under beteckningen "skyddsforskning" kan under de närmaste åren fullfölja all den forskning som

under denna tid kan vara av värde för att förbereda en produktion av atomvapen. Genom att tala om skyddsforskning kan regeringen säga att den endast fortsätter med det gamla forskningsprogrammet, ehuru den i realiteten godtar även sådan forskning som hittills av motståndarna till svenska atomvapen ansetts vara ett steg mot produktion av sådana vapen. Utrikesminister Undén kan alltså lugnt sitta kvar; han har måst ge efter i sak, men i form kan han säga sig vara obesegrad.

Den säkert medvetna suddigheten är betänkandets signatur och framträder inte bara i huvudfrågan, utan även i en rad detaljer.

Beträffande anskaffande av atomvapen genom inköp utifrån förklarar kommittén: "Sverige har i princip frihet att inköpa vapen utifrån. Men vår utrikespolitiska målsättning utesluter inköp av atomvapen i främmande land, i varje fall så länge sådana inköp förenas med politiska och militära villkor och bindningar, liksom inköp av vapenbärare, som förutsätter militär samverkan med en stormaktsallians." Det intressanta i dessa satsar är inte avståndstagandet från inköp av atomvapen i mera egentlig mening, ty såsom kommittén själv anmärker har Sverige för närvarande inte ens en teoretisk möjlighet att inköpa sådana vapen. Det väsentliga är att man fastslår, om också indirekt, att inköp av vapenbärare kan äga rum i den mån sådana inköp inte medför samverkan med en stormaktsallians. Detta kan inte gärna innebära annat än att man är redo att inköpa sådana vapenbärare som kan tänkas komma till användning i det svenska försvaret; det har nämligen under de senaste åren, trots ovederhäftiga påståenden i motsatt riktning, blivit klarlagt att dylika vapenbärare kan erhållas utifrån utan att Sverige ikläder sig militära eller politiska förpliktelser.

Många andra moment i betänkandet bär prägeln av önskan att tillfredsställa alla även genom att offra åt det meningslösa eller orimliga. "Svensk utrikespolitik och försvarspolitik kan sägas bygga på grundsatsen, att det är viktigare att minska våra krigsrisiker än att öka det militära försvarets styrka", är en sats som har den rena floskelns karaktär — den är inte ens en platthet — och som mycket riktigt härleder sig från hr Sändlers intellektuella verkstad. Då kommittén gång på gång uttalar sina förhoppningar om ett internationellt förbud mot atomvapen kan man utgå från att åtminstone flertalet medlemmar inte är i god tro; den teoretiska omöjligheten av ett sådant förbud med verklig effektivitet har så ofta och så ingående uppvisats att de som studerat frågan inte gärna kan vara optimister i det avseendet. Endast genom en världsfederation som nu ter sig som en utopi är en avrustning tänkbar.

Men vid sådana detaljer skall vi inte stanna. Det viktiga är att enligt betänkandet det socialdemokratiska partiet är berett att för närvarande göra vad som göras kan för att förbereda forskning rörande tillverkning av svenska atomvapen. Har man väl tagit detta steg, synes det ytterligt osannolikt att man när den tiden kommer — vilket beräknas vara fallet år 1963 — i en någorlunda oförändrad politisk situation skall avvisa tanken på ett anskaffande av de vapen som är ofrånkomligt behövligen för Sveriges försvar och därför också ger oss den trygghet mot angrepp som över huvud står att vinna.